

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ САМОВІЛЬНОМУ ЗАЛИШЕННЮ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ АБО МІСЦЯ СЛУЖБИ

Висоцький С. О.

*здобувач III рівня вищої освіти «доктор філософії»
Одеського державного університету внутрішніх справ
м. Одеса, Україна*

Зміни в зовнішньому та внутрішньому безпековому середовищі України, пов'язані із стримуванням і відсічню збройної агресії РФ, активною фазою бойових дій та умовами воєнного стану, зумовили необхідність створення нової системи забезпечення національної безпеки й оборони України, складовою якою є питання зміцнення законності, правопорядку та запобігання військовій злочинності.

Оцінюючи наявну військово-політичну ситуацію в Україні в контексті нашого дослідження, важливо звернутися, в першу чергу, до зарубіжного досвіду запобігання вчиненню самовільного залишення військової частини або місця служби провідних країн світу, які безпосередньо брали участь у бойових діях та вирішенні військових конфліктів, зокрема США та країн-учасниць НАТО.

Свого часу американські засоби масової інформації повідомляли, що за час війни у В'єтнамі із збройних сил США самовільного залишили військову частину або місце служби, дезертували та були усунуті від служби понад 423 тис. осіб [1].

За офіційними та уточненими даними Пентагону, з моменту початку війни в Іраку в березні 2003 року із збройних сил США самовільного залишили військову частину або місце служби чи дезертували щонайменше 8 тис. осіб. При цьому зазначається, що із Сухопутних військ втекли 4387 солдатів, з військово-морських сил – 3454 матроси, з військово-повітряних сил – 82 військовослужбовці. У морській піхоті не ведеться подібна щорічна статистика, але на кінець 2005 фінансового року налічувалося 1455 військовослужбовців, які вирішили таким чином розірвати свій контракт. У 2005 році особи що самовільно залишили військову частину або місце служби становили 0,24% від 1,4 млн військовослужбовців, які одягли форму добровільно, підписавши контракт терміном від двох до шести років [2].

Основною причиною вчинення самовільного залишення військової частини або місця служби, за словами зарубіжних учених, є морально-психологічні проблеми військовослужбовців.

Системи морально-психологічного забезпечення в зарубіжних країнах і українській армії мають багато спільного, але є й відмінності. В провідних арміях світу в її основу покладено «американську модель». Тому в контексті нашого дослідження вкрай доцільно проаналізувати систему морально-психологічного забезпечення у збройних силах США [3, с. 189].

У міністерстві оборони США морально-психологічну підготовку та вольові якості особового складу розглядають як основу сучасних і майбутніх військових операцій. Однією з причин негативних тенденцій є масштабне і довгострокове задіяння ЗС США в різних конфліктах і місіях із високим рівнем ризику для життя, відрадженьня в «гарячі точки», що стають причиною стресів, депресій та інших нервових розладів.

Негативно впливають на морально-психологічний стан військово-службовців такі фактори, як: підвищений інтерес до матеріального стимулювання, зневага до ворога, переоцінка своїх сил, залежність від комфорту, втрата ініціативи в ході бою, наявність расових упереджень, прояв крайніх форм індивідуалізму, кар'єризм, відчуженість, напруженість у взаєминах, зловживання алкоголем і наркотиками. Фізичні та психологічні навантаження, що переносяться особовим складом вже з початку військових операцій, позначилися на психічному стані багатьох військовослужбовців [4, с. 58–59].

Як свідчить зарубіжна практика, на морально-психологічний стан більшості військовослужбовців позитивно впливають такі чинники, як: високий рівень особистої професійної підготовки й постійне прагнення до її вдосконалення; повага до ЗС своєї країни; повага до військових традицій; беззастережна впевненість у якості зброї; висока психологічна боєготовність [2, с. 190]; військове побратимство тощо.

Аналіз системи забезпечення відповідного морально-психологічного стану особового складу ЗС країн-членів НАТО надав змогу виділити основні його характерні особливості, а саме наявність:

- відповідного законодавчого забезпечення;
- високорозвиненого апарату ЗС з розгалуженою та суворо підпорядкованою структурою відповідних органів та служб;
- значного матеріального та фінансового забезпечення органів управління морально-психологічною підготовкою особового складу ЗС;
- висококваліфікованого кадрового персоналу органів управління морально-психологічною підготовкою особового складу ЗС;
- чітко визначених теоретико-методологічних засади морально-психологічної підготовки особового складу ЗС;

– комплексного підходу у вирішенні завдань із забезпечення морально-психологічної підготовки особового складу ЗС.

Вивчення зарубіжного досвіду запобігання самовільному залишенню військової частину або місце служби дозволило виокремити певні позитивні підходи до організації психосоціальної роботи з військовослужбовцями, які беруть участь у бойових діях в умовах воєнного стану в Україні.

Література:

1. Пентагон «выясняет» причины дезертирства. *Зарубежное военное обозрение*. 1976. № 6. С. 108. URL: http://pentagonus.ru/publ/pentagon_quot_vyjasnjaet_quot_prichiny_dezertirstva_1976/91-1-0-2036 (дата обращения: 22.01.2020).
2. О дезертирстве в вооружённых силах США. URL: <http://pentagonus.ru/publ/7-1-0-231> (дата обращения: 22.01.2020).
3. Гозуватенко Г. О. Аналіз чинників, що впливають на морально-психологічне забезпечення військовослужбовців служби за контрактом Збройних сил України у миротворчих операціях. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2010. № 670: Держава та армія. С. 188–194.
4. Лукашенко М. Ю. Актуальні напрями психосоціальної роботи з учасниками бойових дій: зарубіжний досвід. *Юридична психологія* / редкол. : В. В. Черней (голова) та ін. 2018. № 2 (23). С. 48–58.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-327-2-51>

ВИКОРИСТАННЯ СЛУЖБОВОЇ СОБАКИ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ ЯК ЗАСОБУ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ

Влад В. Ф.

*PhD у галузі 081-Право
м. Київ, Україна*

На сьогоднішній день важливим є становлення на шлях дотримання законності осіб, які відбувають покарання у місцях позбавлення волі. Для цього Державна кримінально-виконавча служба України здійснює керівництво та управління пенітенціарними установами на території нашої держави з метою виправлення ув'язнених та їх ізоляції від суспільства.